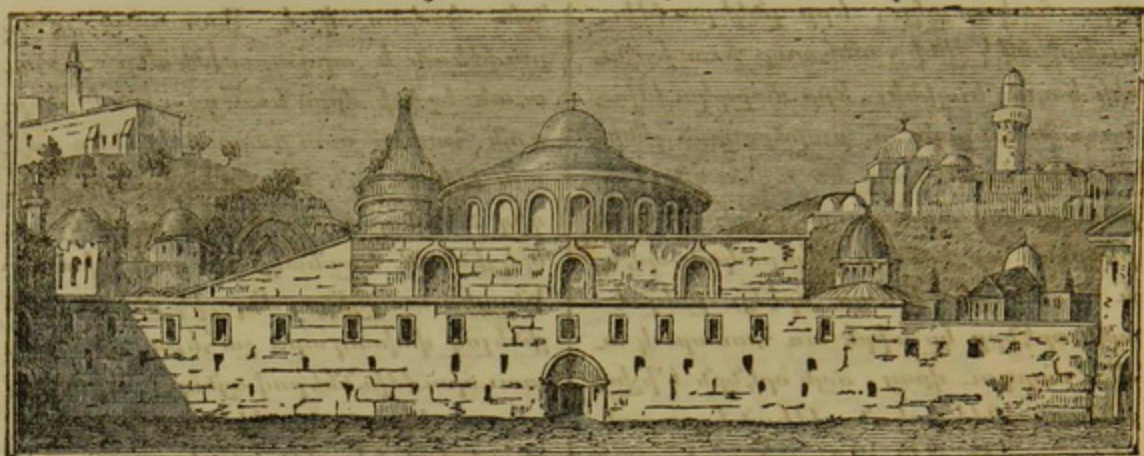

ՈՒԹՆԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ
ԹԻԻ 12.

ԱՄՍԱԳԻՐ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 31
1873.

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՆԻ ԳՐԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՊԱՐՏԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ ԱՇԽԱՏԵԼՈՒ

Բ. Այստեղից պարտք է ընկերական օրինոց :

« ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ամենուրեք առաջին համար եղած է և ամեն մեկուն բարին ըսել է, ուրեմն իւրաքանչիւրին պարտքն է իւր բարւոյն ետեւէն ըլլալ » :

Այն համար օտ առաջուածքէն կ'ի մանամբ որ ընկերութիւնը ամեն մարդու վայելած և վայելիլը բարեաց կեդրոնն ու աղբիւրը լինելուն համար, ամեն մարդ եւս առ հասարակ պարտաւորութիւն ունի ընկերութեան ապահովութեան և բարելաւութեանը հոկել ու հոգ տանել մեծ խնամածու

թեամբ : Ինչպէս ընտթեան գործունէութիւնը տիեզերքը կանգուն կ'պահէ և կարգիւնաւորէ զայն, նոյնպէս մարդոց աշխատութիւնը մարդկութիւնը կանգուն կը պահէ, կը լիացնէ, կ'ազնուացնէ և կը բարձրացունէ : Երբ ընտթիւնը դադրի գործելէ՝ տիեզերք կ'աւերի, երբ մարդիկ դադրին աշխատելէ, մարդկութիւնը կ'եղծանի : Ընդհանուրի վնասէն մասնաւորը ազատ չի կրնար մնալ, ընդհանուր օրէնք է այս. ուստի երբ մարդկութիւնը եղծանի, մարդիկ եւս պիտի եղծանին առ հասարակ. երբ ընկերութիւնը թշուառ լինի, ընկերութեան ամեն մեկ անդամն եւս թշուառ պիտի լինի, աւսոր տարակցոյ չը կ'ոյ : Այսպէս է և

(Շարունակութիւն և վերջ, տես թիւ 11)

տորա հակառակը, երբ ընկերութիւնը երջանիկ լինի, անհատք եւս երջանիկ կարող են լինել, երբ մարդկութիւնը աշուճացած ու բարձրացած լինի, մարդիկ եւս կարող են ազնուանալ ու բարձրանալ. ահա սոյն ընդհանուր օրէնքն է որ կրտսի ընկերական օրէնք և որ մարդկութեան օրէնք ըսել է. սոյն օրէնքը կը տիրէ առ հասարակ աշխարհ մարդու վրայ, սոյն օրէնքն կ'իջնէ անխտիր ընկերականութեան իւրաքանչիւր աստիճանին մէջ գտնուած ամեն անհատի վրայ. սոյն օրինաց հնադանդիկ պարտին անխտիր, ինքնակալ թագաւորներէ սկսեալ մինչեւ յետին ծառայն, և կատարեալ մարդէն սկսեալ մինչեւ պատանեակն, որ նոյնպէս գործունէութեան մէջ է միշտ:

Մարդիկ ընկերական են, այս հաստատուած է շատ փորձերով և անթիւ ապացոյցներով. ուստի մարդ մը իբրեւ կենդանի կերակրուելու և ապրելու համար, ինչպէս որ բնութեան օրինաց հնադանդելով աշխատիլ պարտաւոր է, նոյնպէս իբրեւ մարդ կենցաղավարուելու և ընկերութեան մէջ ապրելու համար ընկերական օրինաց հնադանդելով աշխատիլ պարտաւոր է, և եթէ ամեն մարդ սոյն օրինաց հը պատակելով ընկերական կարգադրութիւնները յարգէ և իւր անհատական պարտաւորութիւնները անթերի կատարելու փոխ ամենի, ահա սոյն առաջին մարդկութիւնը իւր բուն նշանակութեանը համապատասխանելով, պիտի կարողանայ հասնիլ այն բարեբաստութեան, որուն արժան է և այն բարձրութեան, որուն համար որ ըստեղծուած և կոչուած է իւր իսկ Արարչէն. մարդիկ թշուառ լինելու և տառապելու համար միայն չեն ապրիր աշխարհի վերայ, ինչպէս օմանք ասած են. այս առարկութիւնը

նրն հակառակ է Աստուծոյ բարութեան և արդարութեանը. Աստուած երկրի վրայ եւս ջրուած է մարդոյն համար շատ բարութիւններ, միայն թէ մարդն նոյն բարիքները ուղիղ ճանապարհաւ վայելելու և երջանիկ լինելու եղանակը պարտի գիտնալ. ինչպէս ասացինք, մարդիկ ընկերական լինելով փոխադարձ շահերով և պարտաւորութիւններով այնպէս սերտ կապուած են իրարու հետ որ իւրաքանչիւրի երջանկութիւնը կամ թշուառութիւնը որչափ որ իւր աշխատութեան, այնչափ ալ իւր ընկերէն կախեալ է. հետեւապէս առանց ընդհանուր պարտականութեան ընկերականութիւնը չը բարգաւաճիր եւ առանց ընկերական բարգաւաճման անհատական երջանկութիւն չը գոյանար. ընկերական երջանկութիւնը առաջին մարդու երջանկութիւն ըսել է. « Ընկերային բարեբաստութիւնը, կը նշանակէ մարդու երջանկութիւնը. բաղադրողի ազատութիւնը եւ ազգաց մեծութիւնը ». քանի որ առանց ընկերական բարգաւաճման անհատական ճշմարիտ երջանկութիւն չը կայ. մարդիկ կը պարտաւորին ամենէն առաջ ընկերական բարգաւաճման հոգ տանել և այս կը լինի միմիայն անհատական գործունէութեամբն ու պարտականութեամբը:

Մարդոց պիտոյքները բազմապատկ լինելով, մէկ մարդ մը իւր ամեն սէպք ունեցածները անձամբ պատրաստելու ժամանակ չի կրնար ունենալ, այս պատճառաւ ամենուն պէտքերը եւս պատրաստելու աշխատութիւնը մարդոց մէջ բաժնուած է՝ ուրոց ամեն մէկը հանրութեան դէպքերէն բան մը կը պատրաստէ. սրով հետեւ աշխարհիս վրայ սեփականութեան իրաւունք եւս կայ, սոյն իրաւ

ւամբ ամեն որ իւր աշխատութեամբ պատրաստած որ և իցէ իրաց տէր կը լինի, սոյն տիրական իշխանութեամբ նոյն իրերը ըստ հաճոյս գործածելու, այն է ուրիշ մը տալու կամ ուրիշ մը ունեցածին հետ փոխելու իրաւունքը եւս ունի, (միայն թէ ոչ որ իւր աշխատութեան արդիւնքը ջնջելու կամ ոճնչացնելու իրաւունք չունի, որովհետեւ այն կերպով ընկերութեան օգտին կը մնասէ) ահա ասկից կը ծնի փոխանակութեան օրէնքը, սոյն օրինօք մարդիկ ունեցածին իրարու մէջ բաժնելով իրարու ունեցածի տէր կը լինին և ամեն որ իւր ամեն պէտքերը դիւրութեամբ հոգալու միջոցը ունենալով կրնայ հանգիստ ապրիլ. օրինակի համար երկրագործը երկիրը կը մշակէ և անոի կըստանայ իւր աշխատանաց փոխարէն ցորեան, գարի, հաճար և այլն. երկաթագործն անհարթ մետաղը դարձնելով երկիր հերկելու համար խոփ և ուրիշ գործածելի իրեր կը պատրաստէ. ոստայնան կը բազմաթիւ թելեր մէկ տեղ բերելով շորեղէն կը շինէ և այլ արհեստաւորք այլ գործածելի իրեր կը պատրաստեն մարդկային ազգի պիտոյից համար. որովհետեւ մարդոց պիտոյքն ըստ բազմատեսակ են աւսացինք, ուստի իւր սքանչիւր որ իւր պատրաստած իրերէն ուրիշ մը կարօտութիւնը լեցունելով ինքի փոխարէն նորա պատրաստածէն ալ իւր կարօտը կը լեցնէ. աւելի պարզ ասենք, յայտնի է որ երկրագործը երկիրը հերկելու համար խոփի պէտք ունի և ցուրտէն պահպանուելու համար զգեստի կարօտ է. նոյնպէս ալ երկաթագործն ու ոստայնան կը կերակրուելու համար ցորենի պէտք ունին. Արդ երկրագործը իւր պատրաստած ցորենին տէրն լինելով, երկիրը հերկելու համար խոփ մը և ցուրտէն պահպանուելու համար զգեստ որպէս

զի ստանայ, իւր ցորենէն կուտայ երկաթագործին և ոստայնայնիին և փոխարէն կստանայ իւր ուղածները. ահա այսպէս իւր սքանչիւրն իրենց պէտք եղածը ունենալով կարօտութենէ կազատուին և այնուհետեւ գոհ ու երջանիկ կեանք մը կուենան ենք ի վերայ:

Ահա այս իրարու պէտք ունենալէն յառաջ կ'ուգայ ընկերական օրէնքը, որով մարդիկ փոխադարձ պատահաւորութեամբ փոխադարձ իրաւանց տէր լինելով, իրարու կեանքը կ'ապահովեն և ապրելու եղանակը կը դիւրացնեն. ով որ այս ընկերական օրինաց տրամադրութեան կը հնազանդի և իրեն վերաբերեալ պարտքերը կը կատարէ, նա արդար իրաւունք կ'ունենայ այն ատեն հասարակաց բարեացը մասնակցելու և վայելելու անդորր սրտիւ իւր արդար իրաւունքը. իսկ այն որ հակառակ արդարութեան ընկերական ընդհանուր օրինաց տրամադրութենէն շեղելով իւր պարտքը կատարել կը զանայ առ ընկերութիւնը, այն ատեն ընկերութիւնն եւս իրաւունք կ'ունենայ այնպիսի անպէտ և վնասակար անձը ընկերականութեան ընդհանուր բարիքէն զրկել և յապահովութիւն ընկերական ներդաշնակութեան և հասարակաց բարեաց այնպիսին հալածել ի բոց ընկերութենէ և այս ընելով մեծ արդարութիւն գործած կը լինի ընկերականութեանը. քանզի այն որ անօրոյթ կը լինի իւր պարտաւորութեանց և անարդարութեամբ ընկերականութիւնը իւր աշխատանաց օգտէն կը զրկէ, արժան է որ այնպիսին համայնից օգտէն զրկուելով թըշուառ լինի որպէս զի ատիպուի պարտաւորար լինել:

Ընկերական այս օրէնքը ճնշած է առաջին մարդոյն հետ, ուստի քանի որ

մարդկութիւնը կապրի երկրի վրայ, նոյն օրէնքն ալ կայ և պիտի իշխէ առ հասարակ ։ Եթէ մարդկային առաջին գերդաստանի կեանքը նկատելու լինիք, պիտի տեսնենք որ ընկերական օրինաց տրամադրութեան հնազանդութիւնը անոնցմէ կսկսի ։

Երբ ծննդոց գիրքը կարդամք, կը տեսնեմք որ մարդկային Ազգի առաջին ամուլն երբ վայելից կեդրոնէն դուրս արտաքսուելով փշաբեր երկրի վրայ բնակութիւն հաստատուելու և իւր կեանքը իւր աշխատութեամբը պահպանելու կը դատապարտուի, շատ մեծ դժուարութեանց կը հանդիպի և անտանելի տառապանաց կը մասնուի շատ պիտոյքներէ զուրկ գտնուելուն համար ։ Առաջին մարդն ստիպեալ էր իօթի չը մնալու համար ուտեստ ձաւրել, արեւակէզ կամ ցրտահար չը լինելու համար զգեստ ձորել, անձրեւէն և տօթէն պահպանուելու համար բնակարան շինել և այլ ինչ բանի որ պէտք ունենար պարտաւորեալ էր ինքրն միայնակ և կամ բնական փափուկ տոկոճուած իւր տկար ընկերակցին օգնութեամբ հոգալ, որով կրնանք մակարբերել թէ նոքա երկրագունտիս վրայ միայն մարդ գտնուելով և ընկերական կենաց փոխադարձ օգնութեանէ զուրկ լինելով ո՞րքան կը տառապէին իրենց ապրուստը հոգալու համար, անշուշտ նոքա ստիպուած էին անդադար աշխատիլ և յօգնութեան ծանր բեռանը տակ ընկճիլ և նորէն կարտաւթիւն զգալ այլ և այլ և նոր նոր պէտքերու որոց կարեւորութիւնը հետ գհետէ ՚ի յայտ կ'ուգար ։ Սակայն այս այսպէս չը մնար, նոցա տառապանքները կը մեղմանան և աշխատութիւնները կսկսին թեթեւալ այն օրէն, երբ ընկերականութեան շրջանակը կրկնապէս ընդլայնիլ և իւր տնձուկ վիճա-

կէն դուրս ելնել ։

Սուրբ Գիրք կը պատմէ թէ երբ մարդկային ազգի առաջին ամուլն զաւակներ կ'ունենան եւ նոքա ծնողաց ինամօք աշուրութեան եւ աշխատելու հասակին կը հասնին, անմիջապէս աշխատութիւնը կը բաժնուի նոցա մէջ, ազոյք կը սկսին մասնակցիլ իրենց ծրնողաց ինչպէս վայելմանց նոյնպէս և աշխատութեան մէջ ։ Կայէն երկիր կը մշակէր կ'ըսէ Ս. Գիրքն և Աբել հաւութիւն կ'ընէր, այսինքն իրենց ընդերացած կաթնաու խաշները կը դարմանէր, և այսպէս մարդիկ շատնալու սկսելով աշխատութիւններն եւս կը բաժնուին, հետեւապէս և արդեանց քանակութիւնը կը սկսի բազմապատկիլ, սոյն եղանակաւ երկրի վրայ կազմուած առաջին ընտանեաց կառավարութիւնը հետզհետէ կը սկսի կանոնաւորիլ եւ դիւրանալ ։ Հովելն իւր խաշանց արդիւնքը կաթն ու ասոր մէջ տեղ կը բերէ, երկրագործն իւր աշխատանաց արդիւնքը երկրի բուսուցած բերքերը կը բերէ մէջ տեղ, նախամայրն Եւայ իբր տնտեսագէտ եւ տնարար կին առտնին գործոց կը զբաղի, ինչպէս յատուկ է իւր սեւին, նա իւրաքանչիւրի բերած արդիւնքները զտելով մօքրելով, գործածութեան եւ զանակի կը վերածէր եւ սոյն աշխատութիւններով նա եւս հաւասար իրաւունք կ'ունենար նոցա հետ միասին նոյն արդեանց վայելման մէջ, իսկ նախահայրն Ադամ, նահապետական կենաց հիմնադիրն իբրեւ նախագահ և թագաւոր սոյն փոքրիկ տէրութեան, բաց ՚ի իրեն ինկած նիւթական աշխատանքները կատարելէ իւր երիցութեամբ, իւր խելքով, իւր փորձառութեամբն եւ հայրական իրաւասութեամբն, իբրեւ մի պատկառելի տէր սոյն կառավարութեան գլուխն կեցած

կարգի կը դնէր ամեն գործերը, կը հսկէր պարտաւորութեանց կատարմանը և իրաւանց պահպանութեանը. արդարութեամբ կը բաժնէր աշխատանքն ու վայելումները. կը կազմէր հաւատարակչութիւն ընկերական կենաց մէջ և խաղաղութիւնն ու ներդաշնակ համաձայնութիւնը անխախտ պահելու փայթ կը տանէր, որով և ինքըն իւր աշխատանաց փոխարէն կը մասնակցէր նոյա և վայելմանց մէջ:

Այսպէս ահա պարտաւոր և իրաւանց սկզբունքը ծնունդ կ'առնու ընկերական կենաց հետ. ընկերական օրէնքը իւր սկիզբը կ'առնու երկրի վերայ առաջին ընտանիքէն, եւ փոխադարձ աշխատութեան պարտաւորութիւնը կը սկսի մարդկային ազգի առաջին գերդաստանէն: Աստի ահա պարզ կը տեսնուի որ՝ ինչպէս ընկերական օրէնքը նոյնպէս և նորա հաւաքանգերու պարտաւորութիւնը կը ծնի ամեն մարդու հետ մէկ տեղ, այսուպէս է որ մենք խելամուտ լինիմք մեր ընկերական պարտաւորութեանց, և պարտախտար լինելու փայթ պէտք եմք ունենալ. պէտք է գիտնամք որ մարդկութեան ինչպէս օգուտները, նոյնպէս և վնասները ամեն անհատի կը վերաբերի. որովհետեւ ընդհանուր մարդկութիւնը եւս մի մեծ գերդաստան է աշխարհի վրայ և ՚ի սփիւռս երկրի ցրուած ազգք և ազգիք մի ընդհանուր ընտանիք կը կազմեն, որոց աւանքն ևս իրարու հետ կ'ապրուած են փոխադարձ շահերով և իւրաքանչիւրի երջանկութիւնն ու կենաց ապահովութիւնը կախեալ է միմեանց պարտաւորութենէն: Շինութեան մը գեղեցիկ հաստատուն և տեւողական լինելուն առաջին պատճառն է ամուգ ձեռքինաց ընտիր և լաւ տեսակէն լինելը. այսպէս ալ ընկերականութիւնը

օրինաւոր, յառաջողէմ եւ երջանիկ լինելու համար պէտք է որ ամեն մարդ օրինապահ, աշխատասէր և պարտաւոր լինի:

Արդ որովհետեւ այսքան մեծ է ընկերական կենաց նշանակութիւնը, որովհետեւ մեծ ներգործութիւն ունի անհատական կենաց վերայ ընկերական կեանքը, որովհետեւ ընկերական կենաց վնասը գրեթէ ամեն մարդու եւս կը վնասէ առհասարակ եւ որովհետեւ թիւր կամ անարդար աշխատութիւնն եւս կը վնասէ ընկերական կենաց հաւատարմութիւն, ինչպէս ան աշխատութիւնը. այս պատճառաւ մարդիկ համաձայնելով իրենց մէջ յառնուն մարդկային ազգի երջանկութեան ՚ի բարելաւութիւն ընկերական կենաց և յապահովութիւն անհատական իւրաւանց, պատժական օրէնքներ իրմբ բազրած և հսկող մարմին մը հաստատելով նոյն պատժական օրինաց գործադրութեան իշխանութիւնը ՚ի պատահել հարկին և արդարութեամբ, նմա յանձնած է. սոյն հսկող մարմինն է՝ ազգաց վարչական իշխանութիւնը, յորոց ոմանք միապետական են եւ ոմանք հասարակապետական. սոյն իշխանութիւնը հասարակաց կենաց անդորրութիւնը անվրդով պահելու համար կը հսկէ լրջութեամբ և երբ որ և իցէ մի անհատ իւր անպարտաւորութեամբը կարօտութեան մէջ կ'իյնայ և ապրելու համար օրինաւոր եւ արդար միջոց չունենալով այնուհետեւ անարդարութեւն ձեռք կը զարնէ, այսինքն աշխատողաց արդար իրաւունքը բռնութեամբ կամ գողութեամբ իրեն գրաւելով մեծ զրկանք կը հասցունէ անհատական կենաց, որով կը վրդովի և ընկերական կենաց խաղաղութիւնը, այն ատեն նոյն հսկող իշխանութիւնը ենթարկե-

լով վերոյիշեալ պատժական օրինաց
այն տեսակ անպարտականաբար և ան-
արդար անձերը կը ճընձէ և կը տառա-
պեցուցանէ բռնութեամբ, եւ ահա
այն ատեն անոնք որ ձանձրանալով
չէին ուղեր աշխատիլ, պիտի աշխա-
տին չարաչար տանջուելով:

Գ. Աշխատիլը պարտք է Աստուածացի օրինոք:

«Եւ էառ Աստուած զմարդն, և
եղ զնա ՚ի դրախտին փափկութեան
գործել զնա և պահել »:

Մենդոց Ս. Գիրքն Աստուծոյ հիւ-
նալի արարչագործութեան սիրալի
պատմութիւնը բնկէն զինի, կը յիշէ
նաև վերոյիշեալ պարբերութիւնը, որ-
մէ կ'իմանամք որ Աստուած երբ մար-
դը ստեղծած է նորա պարտաւորու-
թիւնը եւս նշանակած է: Աստուած
մարդկային ազգի առաջին ամուլը պար-
տիքի մը մէջ դրած է կ'ըսէ Ս. Գիրքն,
որպէս զի աշխատին և զայն մշակեն,
հետեւապէս կը տեսնեմք, որ աշխա-
տելու պարտաւորութիւնը Աստուծմէ
եւս հրամայուած է: Առաջին մարդն
իւր անմեղ վիճակին մէջ ենթակայ էր
արդէն սոյն պարտաւորութեան, իսկ
երբ պատուիրանազանց լինելով մեղքի
մէջ ինկան, այն ատեն նաև դատա-
պարտուեցաւ աշխատելու, այսու բա-
նիւթ է՝ «Քրտամբ երեսաց քոց կե-
րիցես զհաց քո »: սոյն դատապար-
տութիւնը շատ ծանր է մարդոց հա-
մար, քանզի խիստ ծանր աշխատա-
նաց կ'ենթարկէ զմարդ, այսու ամե-
նայնիւ սա մեծ բարիք մ'է նաև մար-
դոյն համար նկատմամբ նորա ծանր
յանցանաց: բայց Աստուած որովհե-
տեւ ներողամիտ է և հայր գթած,
ուստի իւր մարդասիրական գթովն
մարդուն կրելիք դատապարտութիւ-
նը դարձեալ նորա օգտակար ըրաւ:

Աստուած կը դատապարտէ յան-
ցեալ մարդը իւր աշխատութեամբ
ճարել իւր հայր, այս որքան որ պա-
տիւթ մ'էր, ընդ նմին և կենսատու
պատուէր մ'էր անկեալ մարդուն
համար, Աստուած այս կերպով թէ
իւր արդարութիւնը ՚ի գործ կը դնէ
յանձաւորը պատմելով եւ թէ իւր
մարդասիրութիւնը ցոյց կուտայ աշ-
խարհի անկեղծն դարձեալ խնամատա-
նելով. նա իւր հայրական խնամածու-
թեամբ մարդը աշխատութեան դա-
տապարտելով, կ'ուսուցանէ նորա աշ-
նուհետեւ ինչպէս ապրիլ կարենա-
լուն եղանակը եւ երկրի վրայ բոս
կարելոյն երջանիկ լինելու միակ ճա-
նապարհը:

Որովհետեւ սոյն դատապարտու-
թենէն զինի մարդոց բարօրութիւնն
երկրի վրայ և հանգիստը իրենց աշ-
խատութէն կախումնուն էր, այս պատ-
ճառաւ Աստուած եւս շատ կէտերու
մէջ մարդիկ աշխատելու կը յորդորէ
և գործունեաց լինելու պատուէր կ'ու-
տայ: Նա երբ իւր աստուածային փա-
ռօք Սինէական լեւան վրայ իջած իւր
ընտրեալ ժողովրդի բարօրութեան հա-
մար տասնաբանեաց պատուիրանքները
արձանագրել կ'ուտայ Մովսիսին քարէ
տախտակաց վրայ, նոյն պատուիրա-
նաց չորրորդին մէջ կը պատուիրէ
դարձեալ յատուկ թէ՛ «Զվեց օր գոր-
ծեցես և արապես զամենայն գործս
քո »: որովհետեւ հանգիստը միշտ
այն ատեն քաղցր կը լինի մարդուն, երբ
նա աշխատութենէ յօգնած իւր խոն-
ջեալ և վատասկօքեկ մարմնոյն հան-
գիստ տալու պէտք կ'ունենայ, ասոր
համար Աստուած երբ կը պատուիրէ
Իսրայէլ ազգին իւրաքանչիւր շաբթու
մէջ հանգստեան օր մը ունենալ ան-
միջապէս կը յարէ նորա որ միւս վեց
աւուրց մէջ եւս մարդիկ անձանձրոյթ

աշխատելու պարտաւ որ են, հետեւաւ
պէս մարդիկ աստուածադիր օրինօք
եւս պարտաւորեալ են աշխատելու :

Նախ քան զՔրիստոս Աստուածա-
շունչ Ս. Քիրքն որովհետեւ միայն Հը-
րէից ազգին կը վերաբերէր, այս առ-
թիւ քաղմաստուածութեան լաբիւրին
թոսին մէջ թափառող մարդկային ազգի
մնացեալ մեծամասնութիւնը անգէտ
գոյով աշխատելու մասին աստուածա-
դիրօրինաց բնութեան, չէր հպատակիր
և նորա ազդեցութեանը, սակայն նա և
ազատ չէր աշխատելու պարտաւորու-
թենէն, այլ կը հնազանդէր բնական
և ընկերական օրէնքներու ազդեցու-
թեանը. սոյն օրինաց ազդեցութիւնը
մարդկային ազգը կրած է ամեն կենաց
և վիճակի մէջ, թէ նահապետական
պարզ կենցաղավարութեան մէջ և թէ
աշխարհասիրութեան հնարած աւե-
լորդ նորածեւութեանց մէջ, թէ նախ-
նի աստուածապաշտութեան մէջ և թէ
հեթանոսական կռապաշտութեան մէջ,
թէ յառաջ քան զՔրիստոս և թէ զկնի
գալստեան Քրիստոսի. Հեթանոսք հը-
նազանդած են աշխատելու պարտա-
ւորութեան, միայն բնական և ընկե-
րական օրինօք, հրէայք կամ նախնի
աստուածապաշտք հնազանդած են
նոյն պարտաւորութեան նաեւ աս-
տուածադիր օրինօք, իսկ քրիստոնէից
պարտաւորութիւնը այս մասին, ա-
ռաւել մեծ է քան զնախնեաց և քան
զամենեցուն, բոտ որում քրիստոնէայք
նոյն օրէնքներէն զատ ունին նաև նոր
և գերազանց օրէնքներ, այսինքն նոր
կոտակարանի առաւելութիւնները : Թէ
Քրիստոս իւր քարոզութեանցը մէջ և
թէ սրբազան Առաքեալք իրենց թըզ
թոյր մէջ խօսած են յատկապէս եւ
զանազան տեղեր աշխատելու պարտա-
ւորութեան վերայ : Քրիստոս որոյ
յաշխարհ գալու նպատակն էր մարդ-

կային ազդի երջանկութիւնը, այլ եւ
այլ օրինակներով բացատրած է աշխա-
տասիրութեան և արդիւնաւորութեան
օգուտն ու վարձուց արժանի լինելը .
Յիսուս կը սաստէ պարտիզպանին ար-
մատարի խլել այն անպտուղ ծառը, որ
վայրապայր տեղը երկիրը չը խափանէ
“Հատ զգա, ընդէր և զերկիրդ խափա-
նէ ”. դարձեալ Յիսուս կը յանդիմա-
նէ և ծանր պատժոյ կը դատապարտէ
սոյն անպիտան ծառայն, որ իւր քան-
քարը փոխանակ աշխատութեամբ շա-
հեցնելու և արդիւնաւորելու, գեանի
մէջ կը թագուցանէ զայն և իւր կեան-
քը ծուլութեամբ ու դատարկու-
թեամբ կանցնէ (հանէք զնա ի խա-
ւարն արտաքին) կ'ոտէ Քրիստոս, և
նորա քանքարն ալ կ'ուռայ անոր, որ
աւելի աշխատասէր է և արդիւնաւոր
կեանք ունի. աստի կիմանամք որ աշ-
խատասէր մարդիկ Աստուծոյ եւս սի-
րելի են :

Յիսուս հայրական գորովանօք իւր
աստուածային թեւերը տարածած կ'ա-
զաղակէ “Եկայք առ իս ամենայն աշ-
խատեալք ” և հանգիստ կը խոստա-
նայ իւր գրկին մէջ, ամեն անոնց՝ ու
րոնք արդարութեան համար, ճշմոյ-
տութեան համար և Աստուծոյ փառաց
համար աշխատանք կրած են : Քաջա-
լերուեցէք ուրեմն՝ ո՞վ աշխատասէր
մարդիկ՝ միտթարուեցէք և դուք ո՞վ
աղքատ և վտայեալ եղբայրներ, մի
տրանջաք որ միշտ աշխատելու դատա-
պարտուած էք, ժամանակաւոր է կեն-
ցաղոյս աշխատութիւնն ու յօգնու-
թիւնը, բայց յաւիտենական է այն
հանգիստը զոր Աստուած կը խաւա-
նայ աշխատեալ մարդկանց, միայն թէ
դուք հոգ տարէք որ ձեր աշխատանք-
ներն արդար լինին և հաճոյ Աստուծոյ
կամաց, մի ցանկաք բնաւ ճոխութեան
և փարթամութեան, քանզի նոքա մեզ

երջանակութիւն չը որարգւելելն զատ շատ անգամ մեր հոգւոյ թշուառութեան եւս պատճառ կը դառնան, և որովհետեւ «Հոգին տառել է քան զմարմինն», այս պատճառաւ մեր հոգը աւելի մեր հոգւոյ համար պէտք է լինի: Իւրաքանչիւր մարդու երջանակութիւնը իւր պարտականութեան մէջ կը կայանայ, ուստի ասկէջ դուրս պէտք է երջանակութիւն փնտռել, պարզութիւնն ու չափաւորութիւնը պէտք է սիրելի լինին մեզ, տեսէք Սաղոմոն ինչպէս կը խօսի իւր աղօթից մէջ Աստուծոյ հետ, «Ո՛վ Տէր կ'ասէ զիս շատ մի մեծացնէր, որպէս զի չը լինի թէ մեծամտելով զբեզ մոռանամ, և շատ աղքատ ալ մի բնէր որ մեծ կարօտութեան մէջ իյնալով քեզի դէմ չը պրանջամ»: Վասն զի ինչպէս հարստութիւնը եթէ 'ի գործ գնելու եղանակը չը գիտցուի մարդոյ հոգւոյն կը փնտսէ, նայնպէս և շատ աղքատութիւնը՝ մարդը վերջին կարօտութեան մէջ ձգելով անիրաւութեան և մեղքի կ'առաջնորդէ. ուստի մարդիկ պարտին ժիր և գործունեայ ըլլալ, որ այն աստիճան աղքատութեան մէջ չ'իյնան և խոնարհին թշուառութեան, որովհետեւ «Աղքատութիւն զայր խոնարհեցուցանէ, ձեռք ժրաց մեծացուցանեն» կ'ասէ Սողոմոն Առաքելոյ մէջ, աշխատութիւնը նաեւ շատ մօլութիւններէ և անպատուութեան կը պահպանէ մարդը, ասոր ամեն որ փորձով կրնայ համոզուիլ, երբ իւր գատարկութեամբ անցուցած կեսնքը աշխատութեամբ անցուցած կենաց հետ բաղդատելու լինի: Մուլութեան փնտսները շատ և ակն յայտնի է ամեն մարդու, «Այր գատարկակեաց՝ փետրալից բարձ է սատանայի», ասած է Իմաստասէրն. վերջապէս մարդիկ իբրեւ ճշմարիտ մարդ երկրի վրայ կեն-

ցադարձարուելու և Աստուծոյ հաճելի լինելու համար պէտք են ճանաչել իրենց առ Աստուած, առ մարդկութիւն և առ անձն ունեցած պարտաւորութիւնները և այն պարտաւորութիւնները կատարելու համար պարտին աշխատիլ հնազանդելով՝ բնական, բնկերական և աստուածային օրինաց:

Ս. Գ. Շահանան:

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԱՆՑ

(Շարունակութիւն և վերջ, տես թիւ 11.)

Խորայելի տաան պատգամը՝ Լստուած Սոլմոնի կ'ուտայ Սինայի գլուխ քարէ տախտակաց վրայ փորագրուած, որ պէտք էր Խորայելի սրտի վրայ քանդակուէր, այս օրէնքը ու պատուէր կամ պատգամ տաան հետ է ու բնութեան օրինաց համաձայն:

Ա. Կը պատուիրէ Լստուած, որ իրմէն զատ ուրիշ Լստուած չը կայ, ու ինքը սիրելի 'ի բոլոր սրտէ և 'ի մշտաց և յանձնէ առաջին պարտքերն իս է, զի անկէ զատ ուրիշ Լստուած չը կայ:

Բ. Կը սքեր ու չատուածներ չունենաս, կամ ինձմէ զատ ուրիշ առաջնորդ կամ մեծ չը ճանչնաս:

Գ. 'Ի ու արձաններ ու դրոշուած կուռքեր չ'ունենաս, որ և խցի կենդանեաց, թռչնոց, սողնոց գէմքով ու պատկերով:

Դ. Սնտի բաներու վրայ իմ անունը չը գնես, ու անոնցմէ քեզի Լստուածներ չը շինես:

Ե. Շարաթ օրը սուրբ պահելու և ու գործէդ հանգիստ կենսալու ես: